

Foto: Dansk Faldskærms Union

Frivilligkrise eller frivillighed under forandring?

Når traditionelle foreningsrammer møder moderne frivillighed

TOBIAS THUNE JACOBSEN

Idrætten skaber stor værdi for det danske samfund. Idrætten står på skuldrene af frivillighed, og det er frivilligheden, som får Foreningsdanmark til at løbe rundt. Forandringer i de frivilliges engagement har sat den danske velfærdsmodel på prøve. Coronapandemien har med skiftende restriktioner og lange perioder med nedlukninger ifølge idrætsorganisationerne fået frivillige til at finde andre måder at bruge deres fritid på. Forventningerne til foreningslivet har forandret sig, de frivilliges engagement er blevet mere episodisk, medlemmerne stiller større krav til foreningsidrættens tilbud, idrætssektoren professionaliseres og samfundets individualistiske tendenser udfordrer foreningslivet. Artiklen diskuterer, hvordan foreningsidrætten takler forandringerne, og hvilke konsekvenser det kan få.

TOBIAS THUNE JACOBSEN

Folkeskolelærer

Cand.scient. i humanistisk-samfundsvidenskabelig idrætsvidenskab

Udviklingskonsulent for Dansk Faldskærms Union

Olympisk atlet og næstformand for Dansk Curling Forbund

Tobias.Thune@live.dk

FRIVILLIGHED SKABER VÆRDI FOR VORES VELFÆRDSSAMFUND

I Danmark har vi en lang tradition for at yde frivilligt arbejde. I de nordiske lande er der generelt bred enighed om, at befolkningens frivillige engagement er en forudsætning for et velfungerende demokrati (Boje, 2017; Enjolras & Strømsnes, 2017; Henriksen, 2019). Foreningslivet skaber frivillige fællesskaber, som er med til at styrke sammenhængskraften og tilliden i vores velfærdssamfund (Boje, 2017). Demokratisk dannelse og medborgerskab er centralt i det danske foreningsliv.

Frivilligt arbejde findes i mange former, og de sociale indsatser tilskrives ofte stor menneskelig værdi for vores samfund. Frivillige løser konkrete udfordringer i vores samfund med initiativer for udsatte målgrupper, sundhedsfremme og folkeoplysning. Frivillige er dermed med til at løfte og forebygge store samfunds- og velfærdsmæssige udfordringer.

Økonomisk skaber frivilligsektoren ligeledes stor værdi for Danmark. Det frivillige arbejde er fordelt over mange områder, hvor idrætsområdet er det absolut største (Boje et al. 2006). En stor del af det frivillige arbejde foregår dermed i idrætten, hvor instruktører, ledere og hjælpere yder en stor indsats.

Frivilligområdet har fået en samfundsøkonomisk og politisk interesse og er af skiftende regeringer blevet udsat for varierende politiske ønsker og målsætninger. Senest med SVM-regeringens regeringsgrundlag, som lægger op til en styrkelse af civilsamfundet, idrætten og det frivillige foreningsliv (Regeringen, 2022). Den nye regering ønsker bl.a. *”at give kommunerne bedre muligheder for at inddrage frivillige foreninger i velfærdssamfundet, så de f.eks. kommer til at spille en større rolle i skoler og på ældrecentre”* (Regeringen, 2022). Når det offentlige ikke er i stand til at løse opgaven, eller når opgaven er for omkostningstung, træder den frivillige sektor til som erstatning for lønnet arbejdskraft i den offentlige service. Der synes ingen tvivl om frivillighedens værdi for vores velfærdssamfund, hverken forskningsmæssigt eller fra politisk hold, men hvordan understøtter vi bedst frivilligheden?

FRIVILLIGHEDENS MANGE UDFORDRINGER

Coronakrisen har ifølge DIF og DGI ført til, at foreninger har svært ved at fastholde de frivillige (Linder, 2022). Talrige foreninger, idrætsorganisationer og idrætsledere har råbt op om manglen på frivillige, og flere steder beskrives situationen som en regulær frivilligkrise (Idan, 2022).

Morten Mølholm Hansen, direktør i DIF, udtaler:

”Vi har mistet både medlemmer og frivillige på grund af coronakrisen ... Man skal tænke over, hvor meget man udsætter de frivillige for. Det har været vores budskab hele tiden, at vi har været trætte af de alt for bureaukratiske retningslinjer. Det har været svært for de frivillige” (Linder, 2022).

Men kan vi så let skyde skylden på coronapandemien, eller har pandemien blot forstærket nogle af idrættens udfordringer? Er der reelt tale om en isoleret frivilligkrise afledt af coronapandemien, eller står idrætten rent faktisk i en brydningstid?

Coronapandemien fik da også nogle idrætsforeninger til at nytænke deres idrætstilbud og organisering. Der findes eksempler på idrætsforeninger, som har inviteret til fællestræning online (Ravnkilde, 2021). Digitale værktøjer har gjort det muligt at afholde bestyrelses- og udvalgmøder online, mens digitale planlægningsværktøjer har effektiviseret dagligdagen, som i sidste ende gør det mere fleksibelt at være frivillig.

Det kan diskuteres, om den øgede globalisering og samfundets individualistiske tendenser har ført til, at frivilligheden er under pres. Konkurrencen fra kommercielle idrætsaktører kan have medført en mentalitetsændring, som betyder, at brugeren ikke længere i samme grad skelner mellem det at melde sig ind i en idrætsforening eller et kommercielt idrætstilbud (Hansen, 2019). Har kundelogikken bredt sig i idrætssektoren, og stiller kunderne større krav til idrætstilbuddene?

Hvad end årsagerne må være, så er der kommet et stort fokus på idrættens frivillige. Idrætsorganisationerne DIF og DGI har udarbejdet værktøjer til både rekruttering og fastholdelse af de frivillige, som skal afhjælpe foreningerne med udfordringerne. Det understreger, at frivillighed ikke er en gratis ressource. Det koster organisationer penge at involvere frivillige. I et forsøg på at understøtte frivilligheden, bruger idrætsorganisationer og foreninger økonomi på lønnede projektledere og konsulenter eller kurser, efteruddannelse, arrangementer og materialer. Effekten af mange af disse tiltag i forhold til at understøtte frivilligheden er dog ikke videnskabeligt dokumenteret. I et kommercielt perspektiv kunne man sætte spørgsmålstegn ved, om det i virkeligheden i nogle tilfælde bedre kunne svare sig at ansætte lønnede medarbejdere i stedet for at engagere frivillige.

Det er heller ikke usædvanligt, at frivillige modtager kørselspenge, forplejning, honorar eller andre goder og fordele, for ikke at tale om den ikke deklarerede del,

dvs. den del af idrættens produktive aktiviteter, som unddrages beskatning. Det er i den forbindelse også relevant at sætte spørgsmålstejn ved, hvad frivillighed egentlig er, og hvad der kategoriseres som frivillighed. Er der stadigvæk tale om frivillighed, hvis der gives honorar for afgrænsede opgaver eller andre goder som betalt medlemsgebyr, og skal der f.eks. skelnes mellem formel frivillighed i foreningsregi og uformel frivillighed gennem netværk, som kan være organiseret via sociale medier. Forskernes, debattørernes, politikernes og opinionens definition og opfattelse af frivillighed kan med andre ord variere og i sin yderste konsekvens føre til fejlbehæftede antagelser om, hvilke udfordringer der knytter sig til frivilliges engagement.

Den udokumenterede påstand om, at Foreningsdanmark står i en frivilligkrise, er et godt eksempel på en påstand med utilstrækkelig videnskabelig evidens. Frivillighedsundersøgelsen udført af VIVE viser, at der er en stigning på 5 pct. fra 2012 til 2020 i andelen af de frivillige, der er medlem af den organisation, som de arbejder frivilligt for, særskilt for idrætsområdet (Espersen, 2020). Dataindsamlingen foregik i øvrigt i perioden 7. oktober til 30. november 2020, mens Danmark var præget af den globale coronapandemi (Espersen, 2020). Undersøgelsen viser også, at idrætsområdet fortsat er det absolut største område, idet 12 pct. af den voksne befolkning har arbejdet frivilligt på dette område i 2020 (Espersen, 2020). Der er behov for flere dybdegående og nuancerede analyser af danskernes frivillige engagement over tid, før der kan være tale om en regulær frivilligkrise afledt af coronapandemien.

Frivillighed og professionalisering

Frivilligheden og den danske foreningskultur har altid været under forandring (Rømer & Koefoed, 2012). Forventningerne, der knytter sig til idrætsorganisationernes samfundsansvar og dermed også frivilliges opgaver, er præget af samtidens økonomiske og politiske forhold. Forholdene er under vedvarende forandring, og idrætsorganisationerne er selv med til at definere politiske perceptioner og holdninger i samfundet og repositionerer sig progressivt ved at tilpasse deres politiske strategier (Jacobsen, 2021). I jagten for at skabe økonomisk sikkerhed byder idrætten sig til som opgaveløser på stadigt flere samfundsområder og risikerer samtidig at påtage sig opgaver, der umiddelbart ligger uden for idrættens værdier og kerneopgave. Det er ikke ualmindeligt, at disse opgaver er projektbaserede eller fondsfinansierede, hvorfor idrætsorganisationernes økonomi er blevet mere fragmenteret. Med partnerskabsaftaler følger der i mange tilfælde også et særligt ansvar, forventninger og professionaliseringskrav. Forskningslitteraturen peger på, at stater i stigende grad stiller forventninger til idrætsorganisationer, som skal levere socialpolitiske løsninger, og som gøres ansvarlige for deres handlinger gennem kontrol og målinger af ydeevne samt løbende evaluering (Van der Roest et

al., 2015; Waardenburg og Maarten, 2013; Lusted og O’Gorman, 2010; Nichols et al., 2003; Bergsgard og Rommetvedt, 2006). New Public Management har dermed gjort sit indtog som styringsparadigme i den frivillige sektor. Kontraktforhandling, måling af ydeevne og effekt samt dokumentation er alt sammen blevet almindelig praksis for mange civilsamfundsorganisationer, som i stigende grad samarbejder med kommuner om velfærdsydelser. Det har ført til en større grad af hybride organiseringsformer og nye partnerskaber på tværs af staten, markedet og civilsamfundet. Det er en udvikling, der ønskes forstærket med SVM-regeringens regeringsgrundlag (Regeringen, 2022).

Et blik i DIF-idrættens politiske program (2021-2024) viser, at DIF-idrætten ligeledes har intentioner om at styrke organisationens samfundsansvar og fremme det kommercielle samarbejde (DIF, 2020). Tendensen synes altså tiltagende, men hvordan kan organisationer i frivilligsektoren undgå, at frivillige bliver en erstatning for lønnet arbejdskraft i den offentlige service, samtidig med at civilsamfundsorganisationerne har en interesse i at overholde partnerskabsaftalerne og fastholde de økonomiske tilskud?

De økonomiske tilskud skaber et incitament til professionalisering, og professionaliseringen stiller større krav til frivilliges kompetencer, tidsforbrug og engagement. Idrætten kræver ganske enkelt mere og mere af de frivillige.

Idrætsorganisationer forsøger at takle udviklingen med uddannelse og kompetenceudvikling af frivillige, som i sidste ende understøtter en høj grad af specialisering og faglighed i idrætsbranchen. Det er med andre ord blevet sværere at tilbyde sig som frivillig, fordi kravene er blevet større. Det kan være med til at forklare, hvorfor flere opgaver overtages af lønnede medarbejdere, og at beskæftigelsen i idrætsbranchen er tiltagende (DIF, 2014). Samtidig stiger antallet af fuldtidsstuderende på formelle idrætsrelaterede uddannelser, som har en forventning om at komme ud til et vellønnet arbejdsliv.

Flere idrætsforeninger og organisationer ansætter folk i nøglepositioner. Selvom professionaliseringen i mange tilfælde fører til stigende kvalitet og bedre idrætstilbud, så er det relevant at sætte spørgsmålstegn ved, om det en værdi i sig selv, at frivillige ikke er fagprofessionelle. Skal idrætten afholde sig fra at betale for kerneydelser, som bliver løst af frivillige, for at værne om frivilligheden og den danske foreningskultur?

Frivillighed under forandring

Danskernes frivillige engagement har over de seneste år igen forandret sig (Lindhold & Hjære, 2019). De frivilliges engagement er blevet mere episodisk. Danskeres frivillige engagement foregår med andre ord i tiltagende grad i kortere og ofte afgrænsede perioder, f.eks. i forbindelse med sportslige begivenheder eller løsnin-gen af specifikke opgaver. Andelen af frivillige, der beskriver deres indsats som

episodisk, er steget med tre procent i perioden fra 2017 til 2019, mens andelen af frivillige, der beskriver deres indsats som fast, er faldet med tre procent i samme periode (Lindhold & Hjære, 2019).

Det faste engagement er stadigvæk det mest udbredte blandt frivillige, men hvad bliver konsekvenserne, hvis udviklingen fortsætter, og vi får flere episodiske og midlertidige frivillige i idrætten? Skal idrætten tilpasse sig de samfundsmæssige udviklingstendenser, eller skal tendenserne modvirkes?

Nogle kerneopgaver kan ganske enkelt ikke løses af perifere frivillige, som kun engagerer sig i afgrænsede perioder. Det er ikke alle opgaver, som kan gøres til episodiske opgaver. Der er ganske enkelt forskel på at sælge pølser til curlingturneringen og at være faldskærmsinstruktør med ansvar for andre menneskers liv og sikkerhed. Opgaver som kræver særlige kompetencer og oplæring er derfor udsatte.

Tilligemed fører udviklingstendensen til, at forbindelsen mellem udsatte målgrupper og frivillige bliver mere flygtig, som gør det svært for civilsamfundsorganisationerne at løfte samfundsudfordringer. Det episodiske engagement kolliderer med de klassiske foreningsrammer.

UDFORDRINGERNE ER BLEVET HØRT PÅ CHRISTIANSBORG

Både den tidligere og den nuværende regering har lovet at reducere de bureaukratiske byrder for foreninger. I enstemmighed med idrættens store organisationer, DIF og DGI, fremførte den daværende kulturminister, Ane Halsboe-Jørgensen, at de frivilliges engagement ikke skal undertrykkes af professionaliseringskrav og regler (Kulturministeriet, 2022). Den nydannede SVM-regering anerkender i deres regeringsgrundlag ligeledes udfordringerne med frivillighed:

Regeringen vil arbejde for at styrke det frivillige idræts- og foreningsliv og gøre det nemmere at rekruttere og fastholde frivillige og ledere. Regeringen vil hjælpe foreningslivet ved at igangsætte initiativer, der styrker frivilligheden, hindrer og afvikler bureaukratiske byrder og sikrer fortsat stabile rammevilkår for det frivillige foreningsliv. Det skal f.eks. gøres lettere og dermed billigere for foreninger at oprette og drive konti (Regeringen, 2022).

Det skal blive lettere at drive forening - men hvordan omsætter vi det?

I et debatindlæg skriver Rikke Rønholt Albertsen, bestyrelsesmedlem i DIF, at det er på tide, at vi får udviklet og anerkendt frivilligheden, hvis vi også i fremtiden skal kunne kalde os Foreningsdanmark (Albertsen, 2022). Hun efterlyser konkrete løsningsforslag, som skal fremtidssikre frivilligheden, og hun giver selv et bud på, hvordan frivillighed kan blive tænkt mere ind i vores samfund.

Ifølge Rikke Rønholt Albertsen er kompetenceudvikling et vigtigt element i fastholdelsen og rekrutteringen af frivillige (Albertsen, 2022). Af andre tiltag foreslår hun bl.a. en højere anerkendelse af frivilligt arbejde som værdiskabende og kompetencegivende aktivitet. F.eks. kunne bestyrelsesarbejdet i den lokale forening give point i en kvote 2-ansøgning, eller frivillige kunne få tilskrevet anciennitet på arbejdsmarkedet (Albertsen, 2022). Rollen som 'frivillig træner' kunne deslige være et meritgivende valgfag på lærer-, pædagog- eller idrætsuddannelsen (Albertsen, 2022). Slutteligt foreslår Rikke Rønholt Albertsen, at jobcentrene kunne anerkende frivilligt arbejde som kompetenceudviklende (Albertsen, 2022). Forslagene synes anderledes og spændende, men deres effekt er umiddelbart udokumenteret. Med udgangspunkt i VIVEs frivillighedsundersøgelse (Espersen, 2020) er ovennævnte forslag ikke blandt de faktorer, som har størst betydning for frivilliges engagement. Tværtimod ligger flere af hendes forslag i bunden og vil derfor næppe have stor indflydelse på frivilliges engagement.

Frivillighed bør understøttes med udgangspunkt i en evidensbaseret praksis, hvor praktikerens viden kombineres med aktuel viden fra forskning og professionel ekspertise – i kombination med frivilliges forudsætninger og præferencer i tilrettelæggelsen af frivilligt arbejde.

På tværs af sektorerne synes innovationslysten på frivillighedsområdet ikke at fejle noget. Den private sektor har også meldt sig ind i kampen for at understøtte frivilligheden. Et stigende antal private virksomheder er begyndt at arbejde med corporate volunteering, som giver medarbejdere mulighed for at engagere sig frivilligt i arbejdstiden (Lorentsen, 2022; Nielsen, 2022). Typisk vil virksomheder tilbyde sådanne ordninger som en del af virksomhedens 'employer branding' eller for at styrke virksomhedens samfundsengagement. Fænomenet tydeliggør, at rollefordelingen mellem civilsamfundet, markedet og staten er under forandring. Tendensen er, at sektorerne i højere grad griber ind i hinanden.

Det kan blive altafgørende for idrætsorganisationerne, at de ikke knytter sig for tæt til offentlige institutioner og private virksomheder, samtidig med at de heller ikke må holde for stor afstand ved ikke at indgå partnerskaber på tværs af sektorerne, da det i yderste konsekvens kan gå ud over det økonomiske grundlag.

Går vi på kompromis med den danske foreningsmodel ved at professionalisere frivilligheden, og bør vi derfor modvirke udviklingen f.eks. ved at gøre det tydeligt, hvilke forventninger der knytter sig til det at deltage i et foreningsfællesskab, og gøre det tydeligt, at det ikke er en forbrugsarena?

Er de traditionelle foreningsrammer og den moderne frivillighed overhovedet forenelige, eller må foreningsidrætten tilpasse sig den episodiske frivillighed f.eks. ved at blive bedre til at afgrænse opgaver og skabe rammer, som gør det muligt at involvere sig fleksibelt f.eks. ved hjælp af digitale løsninger, så det passer ind i en moderne hverdag? Skal idrætten i det hele taget modvirke udviklingstendenserne eller tilpasse sig for at fremtidssikre den danske foreningsmodel?

AFRUNDING

Frivilliges og forbrugernes forventninger til foreningsidrætten har forandret sig. Frivilligheden og den danske foreningskultur er under forandring. Andelen af faste frivillige er faldet, mens den episodiske frivillighed er steget (Lindhold & Hjære, 2019). Frivilligheden begrænser sig således til kortere perioder og til løsningen af afgrænsede opgaver. Tillige har coronapandemien ifølge idrætsorganisationerne ført til en mangel på frivillige (Linder, 2022). Udviklingen kan udfordre foreningsidrætten og gøre det vanskeligere at løse kerneopgaver for de foreninger, som har indrettet sig efter mere stabilitet i de frivilliges opgaveløsning. Idrætsorganisationer og foreninger har forsøgt sig med kompetenceudvikling af frivillige, ansættelse af konsulenter og projektkoordinatorer og udvikling af rekrutterings- og fastholdelsesmaterialer, som skal sikre, at idrættens kerneopgaver fortsat bliver løst.

Den frivillige sektor eksponeres vedvarende for politisk interesse og samfundsøkonomiske konjekturer og bliver af skiftende regeringer udsat for varierende politiske ønsker og målsætninger. På tværs af sektorerne forsøges frivilligheden understøttet – i nogle tilfælde også uden tilstrækkelig evidensbaseret praksis.

Den tiltagende politiske interesse for frivilligsektoren har ført til en stigende professionalisering af idrætten, som stiller større krav til frivilliges kompetencer og engagement (Espersen, 2020). Det er derfor blevet sværere at tilbyde sig som frivillig. Ikke desto mindre har professionaliseringen også ført til mere kvalitet og innovation i idrætssektoren.

Foreningsidrætten står ved et skillepunkt mellem traditionelle foreningsrammer og moderne frivillighed. Spørgsmålet er, om idrætten skal gribe mulighederne og tilpasse sig udviklingstendenserne, eller om tendenserne skal modvirkes for at bevare vores traditionelle foreningsmodel.

REFERENCER

- Albertsen, R. R. (2022). Debat: Frivillighed bør fylde mange flere steder – på jobcentre, på uddannelserne, på arbejdet. *Idrætsmonitor*, 1. november 2022, Via <https://idrætsmonitor.dk/debat/art9033404/Frivillighed-b%C3%B8r-fylde-mange-flere-steder-%E2%80%93-p%C3%A5-jobcentret-p%C3%A5-uddannelserne-p%C3%A5-arbejdet>
- Bergsgard, N. A., og Rommetvedt, H. (2006). Sport and politics: the case of Norway. *International review for the sociology of sport*, 41(1), 7-27.
- Boje, P., Fridberg, T. & Ibsen, B. (2006). Den frivillige sektor i Danmark – omfang og betydning. *Socialforskningsinstituttet*, København.
- Boje, T. (2017). *Civilsamfund, medborgerskab og deltagelse*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Enjolras, B. & Strømsnes, K., eds. (2017). *Scandinavian Civil Society and Social Transformations: The Case of Norway*. Cham: Springer Nature.
- DIF. (2014). *Danmarks Idrætsforbunds vækst- og beskæftigelsespolitisk udspil*. Danmarks Idrætsforbund.
- DIF. (2020). *Danmarks Idrætsforbund – Politisk program 2021-2024*. Danmarks Idrætsforbund, Marts 2020.
- DIF. (2022). *DIF Get2Sport*. D. 30. oktober 2022, Via <https://www.dif.dk/samfundsansvar/dif-get2sport>
- Hansen, H. J. (2019). Her er de tre største forandringer, Foreningsdanmark står overfor. *Altinget*, 15. maj 2019, Via <https://www.alinget.dk/civilsamfundetsvidenscenter/artikel/her-er-de-tre-stoerste-forandringer-foreningsdanmark-staar-overfor>
- Henriksen, L. S. (2019). *Det civile samfund, associationer og demokrati*. I: A. Blok, A & C.B. Laustsen, red., *Sociologiens problemer*. En grundbog. København: Hans Reitzels Forlag.
- Idan. (2022). Frivillighed: ledelsen skal lede og lave langsigtede løsninger frem for brandslukning. 18. november 2022, Via <https://www.idan.dk/nyheder/frivillighed-ledelsen-skal-lede-og-lave-langsigtede-loesninger-frem-for-brandslukning/>
- Kulturministeriet. (2022). *Minister vil kortlægge benspænd for foreningsarbejdet*. 29. april 2022, Via <https://kum.dk/aktuelt/nyheder/minister-vil-kortlaegge-benspaend-for-foreningsarbejdet>
- Linder, J. (2022). Udbrændte frivillige forsvundet under corona: En af de hårde konsekvenser er, at børn mister muligheden for træning. *Idrætsmonitor*, 1. februar 2022, Via <https://idrætsmonitor.dk/nyheder/art8589863/%C2%BBEn-af-de-h%C3%A5rde-konsekvenser-er-at-b%C3%B8rn-mister-muligheden-for-tr%C3%A6ning%C2%AB>
- Lindholm, M og Hjære, M. (2009). Frivillighed i forandring, *Videnstema #1 Flere frivillige engagerer sig i episodicke indsatser*. Center for Frivilligt Socialt Arbejde. September, 2009.

- Lorentsen, N. M. (2020). Tre eksempler på corporate volunteering. *Altinget*, 16. december 2020, Via <https://www.altinget.dk/civilsamfundetsvidenscenter/artikel/tre-eksempler-paa-corporate-volunteering>
- Lusted, J., og O’Gorman, J. (2010). The impact of New Labour’s modernisation agenda on the English grass-roots football workforce. *Managing leisure*, 15(1-2), 140-154.
- Nielsen, O. (2022). Debat: Giv ansatte fri til frivilligt arbejde. *Idrætsmonitor*, 8. september 2022, Via <https://idraetsmonitor.dk/debat/art8957054/Giv-ansatte-fri-til-frivilligt-arbejde>
- Nichols, G., Taylor, P., James, M., King, L., Holmes, K., og Garrett, R. (2003). Pressures on sports volunteers arising from partnerships with the central government. *Loisir et socie-te/Society and Leisure*, 26(2), 419-430.
- Ravnkilde, L. (2021). Kan man lave gymnastik på Zoom? *Forum for Idræt*, 37(1), 132–142. <https://doi.org/10.7146/ffi.v37i1.127942>
- Regeringen. (2022). *Ansvar for Danmark: Det politiske grundlag for Danmarks regering. December 2022.*
- Rømer, L. og Koefoed, L. (2012). Fremtidens frivillighed kræver professionalisme. Udvalget for landdistrikter og Øer 2011-12, ULØ alm. Del Bilag 172.
- Jacobsen, T. T. (2021). Demokrati, magt og politik: Idrætsorganisationernes politiske indflydelse under COVID-19. *Forum for Idræt*, 37(1), 258–284. <https://doi.org/10.7146/ffi.v37i1.129289>
- Van der Roest, J. W., Vermeulen, J., og van Bottenburg, M. (2015). Creating sport consumers in Dutch sport policy. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 7(1), 105-121.
- Espersen, H. H., Fridberg, T., Andreasen, G. A., Brændgaard, W. N. (2020). *Frivillighedsundersøgelsen 2020: En repræsentativ undersøgelse af udviklingen i danskernes frivillige arbejde. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Viden til Velfærd, VIVE.*
- Waardenburg, M., og van Bottenburg, M. (2013). Sport policy in the Netherlands. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 5(3), 465-475.